
Z ośrodków naukowych i zagadnień Afryki

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 16/1, 167-168

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tw. Peace Corps mającej za cel pomoc Afryce w zakresie siły fachowej. Amerykańskie Fundacje Forda, Rockefellera i inne również zainteresowały się już pomocą dla krajów Afryki. Już obecnie w zakresie afrykańskich badań naukowych Ameryka wysuwa się na czoło. Do rzadkości w Ameryce należą jednak wciąż specjaliści od Afryki francuskiej, jak Emmanuel Wallerstein z Columbia University.

Czytając i notując te informacje o rozwoju afrykanistyki na uniwersytetach amerykańskich, pomyślałem, że wykłady moje na Uniwersytecie Łódzkim w roku akad. 1960/1961 z zakresu socjologicznych zagadnień Afryki, pomyślane jako zapoczątkowanie socjologicznego ośrodka afrykanistycznego na Uniwersytecie Łódzkim, wyprzedziły powstanie takiego ośrodka na nie byle jakim uniwersytecie, jakim jest Columbia University w Nowym Jorku. Jeden rok różnicy wieku tych dwóch afrykanistycznych ośrodków pozwala traktować je jak rówieśników. Ciekawe jak te bliźnięta będą rozwijały się dalej?

Zainteresowanie uniwersytetów amerykańskich wyraża się również w nawiązywaniu ścisłej współpracy z uniwersytetami afrykańskimi. Northwestern University zawiązał taką współpracę z uniwersytetem w Chartumie (Sudan), Michigan State University — z uniwersytetem w Nigerii, Wydział Prawa Yale University — z nowym wydziałem prawa nowego uniwersytetu we Wschodniej Afryce, który obejmuje swoim zasięgiem Kenię, Tanganikę i Ugandę. Uniwersytet Etiopii w Addis Abebie, którego uroczyste otwarcie nastąpiło 19 grudnia 1961 r. powstał przy pomocy grona profesorów z University of Utah, USA. Profesor Harold W. Bentley z tego uniwersytetu został pierwszym rektorem Uniwersytetu Etiopii.

J. Chałasiński

Z OŚRODKÓW NAUKOWYCH I ZAGADNIEŃ AFRYKI

Uniwersytet Ghany wchodzi w nowy okres. Problem afrykanizacji nauczania. *Legon przybiera nowy wygląd (Legon Assumes New Look)* — taki jest tytuł artykułu w „The Ghanaian”, wrzesień 1961. Legon oznacza tu Uniwersytet Ghany (University of Ghana), od miejscowości Legon, w której ma swoją siedzibę w gmachach specjalnie wybudowanych na ten cel. Artykuł informuje o sprawozdaniu z prac komisji, która pod przewodnictwem Kojo Botsio opracowała dotychczasowy dorobek 13 lat istnienia University College (utworzonego w 1948 r.), określając dalszy kierunek tej uczelni przekształcającej się w pełny uniwersytet. Komisja widzi doniosłą rolę tego Uniwersytetu w rozwoju całej Afryki. Sprawa wyzwolenia Uniwersytetu spod pozostałości wpływów okresu kolonialnego wysuwa się na miejsce naczelne. Z tym wiąże się świadoma polityka powiększania afrykańskiej kadry profesorskiej, jak i afrykanizacja programów studiów, w ramach nowoczesnego charakteru całości wiedzy uniwersyteckiej. W artykule zapowiada się utworzenie przy Uniwersytecie Instytutu Studiów Afrykańskich, który miałby być jednym z głównych światowych centrów badań w zakresie kultur afrykańskich.

W rozbudowie nowych dziedzin nauki Uniwersytet korzysta nadal z pomocy naukowej udzielanej przez inne kraje. Od bieżącego roku akademickiego 1961/62 w gronie profesorów tej uczelni znajduje się również wybitny polski ekonomista, dr Jan Drewnowski, profesor Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie. Przewidziany paroletni pobyt prof. dra J. Drewnowskiego na University of Ghana ma posłużyć dla zorganizowania tam poważnego wydziału nauk ekonomicznych.

Ghana nie jest odosobniona w swoich ambicjach afrykańskości. Problem stosunku uniwersytetów afrykańskich do afrykańskich kultur wysunął się na czoło

pierwszej międzyuniwersyteckiej konferencji uniwersytetów Zachodniej Afryki (francuskiej i brytyjskiej), która miała miejsce we Freetown (Sierra Leone) w grudniu 1961 r. („The Observer”, December 10, 1961). Afrykanizacja nauczania szkolnego w jego różnych przedmiotach jest tematem artykułu J. Ki-Zerbo, *Enseignement et culture africaine* („Présence Africaine”, 1961, 3e trimestre, s. 45—60).

Wydział Ekonomii i Nauk Społecznych na University College w Ibadanie. Od roku akademickiego 1960/1961 na University College w Ibadanie, Nigeria, powstał osobny Wydział Ekonomii i Nauk Społecznych. Przez poprzednie trzy lata ekonomia i nauki społeczne stanowiły sekcję Wydziału Humanistycznego (Faculty of Arts). W ramach nowego Wydziału prowadzone są badania socjologiczne nad plemieniem Yoruba i nad strukturą afrykańskich królestw.

Instytut Socjologiczny w Maroku. W końcu 1960 r. przy Uniwersytecie Marokańskim w Rabacie (Université Marocaine, Rabat, Maroc) przy pomocy UNESCO utworzony został Instytut Socjologiczny (Institut de Sociologie). Dyrektorem Instytutu został prof. M. El. Kettani.

Afrykański człowiek zabawy. Angielski przekład Johana Huizingi *Homo ludens: A Study of the Play Elements in Culture* (London 1949), Rogera-Caillois *Les Jeux et les Hommes* (Paris 1958) to ważniejsze, ale nie jedyne przykłady zainteresowania w nowszej literaturze dla problemu gry-zabawy w kulturze. Charles Beart w książce *La recherche des éléments d'une sociologie des peuples Africains à partir de leurs jeux* (1960), nawiązując do prac Caillois, zajął się *homo ludens* w kulturze ludów afrykańskich. Zasadniczym problemem książki jest desakralizacja afrykańskiego *homo ludens* — laicyzacja zabawy — w czym widzi autor przemianę groźną dla kultur afrykańskich w ich istotnej strukturze.

Kino i rewolucja afrykańska. Pauline Soumanou Vieyra w artykule *Le cinéma et la révolution africaine* („Présence Africaine”, Octobre 1960 — Janvier 1961) pisze na temat roli filmu w dokonywujących się przeobrażeniach Afryki. Pani Vieyra (ur. 1925 r.) jest dziennikarką specjalizującą się w zagadnieniach kina. Pochodzi z Dahomeju, mieszka w Dakarze, i pracuje w radio w Senegalu.

„Stwierdzamy — pisze P. S. Vieyra — że ze wszystkich rodzajów filmów wyświetlanych w Afryce, Afrykanom szczególnie podobają się westerny, filmy policyjne i komedie śpiewane, produkowane w Egipcie”. Jednocześnie autorka pisze, że filmy w rodzaju „Niepodległość Ghany”, stanowią skuteczne narzędzie upowszechnienia i utrwalenia potężnego przeżycia związanego z różnymi etapami i wydarzeniami ruchu wyzwolenia Afryki. Oglądając ten film, autorka doświadczyła szczególnie głębokiego wzruszenia, gdy przy dźwiękach narodowego hymnu Ghany zdejmowano flagę angielską i na jej miejsce podniesiono flagę Ghany. W świetle wywodów autorki film dostarcza w takich przypadkach przeżycia wartości, w których zespala się ze sobą naród, Afryka i humanizm.

Pani Paulina Vieyra brała udział w II Kongresie Pisarzy i Artystów Czarnych (Rzym 26 marca — 1 kwietnia 1959 r.), gdzie wygłosiła referat pt. *Responsabilités du cinéma dans la formation d'une conscience nationale africaine*”.

ÓŚRODEK SOCJOLOGICZNY W BOMBAJU

W Bombaju w oparciu o University of Bombay powstało w 1961 r. Towarzystwo Socjologiczne. Inauguracyjne zebranie, które odbyło się w marcu 1961, otworzył gubernator Bombaju. Zebraniu patronował profesor socjologii tego Uniwersy-